

A veszprémi várnegyed megújítása

A Veszprémi Főegyházmegye

A veszprémi püspökség a magyar egyházzervezés korai időszakában, 1000 körül jött létre.

Az egyházmegye védőszentjéről a középkorban még nem esett szó, a székesegyház patrocíniuma alapján Szent Mihály egyházmegyéjéről szólnak a források. A püspökség területe a Dunántúl középső részén a Dunakanyartól a Drávaig húzódott, magában foglalta Zala (Kolon), Somogy (tizede a pannonhalmi bencés apátságot illette), Veszprém, Fejér és Pilis (Visegrád) vármegyéket. Papi utánpótlását a veszprémi székesegyházi iskola oldotta meg, amely magas szintű képzést ugyan biztosított, de – ellentétben a hagyománnyal – nem volt egyetem. Az egyházmegye területén a török kor beköszöntéig mintegy 100 szerzetesi közösség működött.

Az egyházmegye útja az elmúlt több mint ezer esztendőben töretlen volt, számos kiemelkedő vezetővel – bár a török hódoltság és a reformáció idején története mélypontjait élte, hogy a Rákóczi-szabadságharc lezárása után a katolikus restauráció idején ismét felemelkedjen.

II. János Pál pápa még 1981-ben basilica minor rangot adományozott az egyházmegye legnagyobb templomának a Szent Mihály Főszékesegyháznak, majd 1993-ban Veszprémet érsekség rangjára emelte. A veszprémi érsekségi tartományt ma is a Veszprémi Főegyházmegye, a Kaposvári Egyházmegye és a Szombathelyi Egyházmegye alkotják. Dr. Udvardy György főpásztor 2019. óta vezeti a veszprémi érsekséget.

Múlt, jelen és jövő találkozása

Kétszázötven éve nem volt olyan nagyszabású, grandiózus felújítás a veszprémi várnegyedben, mint ami jelenleg is zajlik.

A Veszprémi Főegyházmegye 18 műemléképületet újít meg kívül és belül 2020 és 2025 között, amelyek közül több már az idén is látogatható lesz. A veszprémi várnegyed megújítása teljes egészében a Magyar Kormány támogatásával valósul meg. A projekt mintegy 35 ezer négyzetméternyi épített és 10 ezer négyzetméternyi szabad területet ölel fel. A nagyszabású programot dr. Udvardy György, a Veszprémi Főegyházmegye érseke vezeti.

A beruházás széleskörű megújítás, hitéleti, építészeti, történeti, funkcionális, kulturális, turisztikai és munkahelyteremtő fejlesztés együttesen. Ezek szerves egységét tekintve fogalmazhatjuk meg a Veszprémi Főegyházmegye legfőbb célját, a keresztény hit, az evangélium, az örömhír hatékony hirdetését.

A várnegyed megújítása igazi értékőrző, generációs építő folyamat. Múlt, jelen és jövő összefésülése. A szakemberek gondosan ügyeltek rá, hogy az épületeket a múlt értékeit szem előtt tartva, ugyanakkor a jelen kor elvárásainak és a helyi közösségek igényeinek megfelelően újítsák meg.

A Szent Mihály Főszékesegyház

A Szent Mihály Főszékesegyház építtetését, az írott források szerint, első királyunk, Szent István felesége, Boldog Gizella királynénk rendelte el 1030 és 1040 között. A kutatások szerint a Szent György-kápolna első rotunda (körtemplom) formája megelőzte a főtemplom építését, később egy nyolcszög alakú átalakítás ismert. Mindkét periódus maradványait a régészek megtalálták.

A legendák szerint ezen a helyen tett szüzességi fogadalmat Szent Imre herceg.

A székesegyházat belső viszályok közepette 1276-ban kifosztották és felégették. A nagyszabású újjáépítése a XIV. század végén történt: 1377-1381 között. Felszentelésére a pápai engedélyt 1400-ban állították ki, majd 1470 körül Vetési Albert püspök megújította a temetkezési helyéül szánt Szent György-kápolnát és a székesegyházat.

A hódoltság kezdetével a várat elhagyta a püspökség, és középkori épületeinek fenntartása mellett a várhegy területe védelmi szerepet kapott. A török időkben a várat két alkalommal foglalja el az oszmán katonaság. A székesegyház romosan, de túlélte a harcokat. A püspökség 1628-ban, a káptalan 1630-ban tért vissza a várba. Sennyey István püspök (1659–1687) a romos templomot plébániai funkciók ellátására alkalmassá tette, ekkor az altemplomba miséztek és temetkeztek. A vár végleges visszafoglalása után, 1704-ben császári csapatok ágyútüze pusztította az épületegyüttest.

A székesegyház nagyszabású barokk felújítása Gróf Eszterházy Imre püspök (1723–1725) idején kezdődött meg. Padányi Bíró Márton (1745–1762) püspök a székesegyház déli oldalán rendezte a tulajdonviszonyokat és a térhasználatot, így alakult ki a ma is látható Szentháromság tér.

Báró Hornig Károly (1888–1917) püspök 1907–1910 között, neoromán stílusban (román és gótikus stíluselemek felhasználásával) újjáépíttette a székesegyházat.

A XX. században több jelentős felújítás történt, az 1928-as és a 2010-es rekonstrukciók mellett, ma már jól ismert az 1968 és 1978 között lezajlott jelentős átépítés is.

Veszprémi Érseki Pincészet

Mintegy 750 éve, 1277 óta foglalkozik szőlőtermesztéssel, borkészítéssel a Veszprémi Érsekség. Az Érseki Pincészetnél a borkészítés a legkorszerűbb technikai eszközök segítségével és tudással, ám a hagyományokat is követve történik.

Termővidékek

A Balaton északi partján, két, saját tulajdonú birtokon - a Balatonfüred-Csopak borvidékhez tartozó Felsőörsön, illetve a Káli-medencében található Mindszentkállán - folyik szőlőművelés, egyházmegyei keretek közt.

Mindszentkálán már a XIII. században a veszprémi káptalan tulajdonában volt és a mai napig az egyházmegyéhez tartozik. Termőtalaja sokszínű és változatos, főleg vulkanikus eredetű. Az innen származó fehérborokra jellemző az egyedi savszerkezet, sós minerális íz, gyümölcsösség és selymesség. Vörösborok esetében pedig az extrán gyümölcsös, szinte már lekvárra hajazó ízek.

A felsőörsi területnek a története a XX. század elejére nyúlik vissza. Ekkor került a Veszprémi Főegyházmegyéhez tartozó Szeminárium tulajdonába. Termőtalaja főként agyagos. Az innen származó fehér borokra jellemző a minerális sós, gyümölcsben gazdag íz.

Főborász

A pincészetet főborásza vendéglátós családi hagyományokkal felvértezve választotta hivatásul a borászatot. Fogyasztóit tiszta, ásványos, elegáns, gazdag borokkal szeretné elvarázsolni, emellett szeretné bemutatni a pincészet termővidékeinek értékeit is.

Borcsaládok

2023 jelentős év. Az érsekség szándéka, hogy teljesen megújítsa a két termővidéket, ennek köszönhetően nemcsak nagyobb területen termesztjenek majd szőlőt, de technológiai fejlesztések is várhatók. A másik jelentős változás, hogy idén a pincészet borai új nevet és címkéket kaptak. Az alapborok a **Vesprim infula** nevet viselik, a középkategória termékei a **Mandorla** borcsaládhoz tartoznak, a prémium borok pedig az **1277** nevet kapták, utalva a pincészet történelmi múltjára, hagyományaira.

Betekintés a kulisszák mögé

WIP / 2023 work in progress A veszprémi várnegyed május 12-től induló Work in Progress (WIP'23) programjának résztvevői nemcsak a várnegyed már megújított épületeibe – így például a Szent Mihály Főszékesegyházba, az Érseki Palota egyes tereibe vagy éppen a Biró-Giczey Házba – látogathatnak el, hanem a folyamatban lévő munkálatokba is bepillanthatnak.

Nem klasszikus kiállításról van szó: a program több helyszínen zajlik majd, az épületeket és a műtárgyakat a kivitelezés különböző fázisaiban tekinthetik meg az érdeklődők. A programsorozat célja ugyanis éppen az, hogy az építőipari és restaurátori munkálatok ne távol tartsák, hanem éppen közelebb engedjék a látogatókat a megújuló várnegyedhez, és a szellemi, kulturális örökséget, a megőrzésére irányuló folyamatokon keresztül, élményszerűen mutassa be.

A program része több tematikus várséta is, amelyek egyebek mellett bemutatják a várhegy történetét, a ma is fellelhető középkori maradványokat. Az érdeklődőket a Körmenty Házban egy látogatóközpont várja, a Biró-Giczey Házban felidézhetik, milyen lehetett az élet a várnegyedben több száz évvel ezelőtt, a tematikus sétákon pedig a barokk korszak jeles egyháztörténeti alakjait, művészeti alkotásait, építészeti és díszítő-művészeti megoldásait ismerhetik meg.

Újra nyit az Érseki Turisztikai Központ

Május 12-én ismét megnyitja kapuit a Veszprémi Főegyházmegye turisztikai intézménye, amely a veszprémi várnegyed megújulása miatt 2021-ben átmenetileg bezárt.

Az Érseki Turisztikai Központ Veszprém legimpozánsabb környezetében, a várnegyedben helyezkedik el. E térség egyházmegyei turizmusának centruma hosszútávon a főegyházmegye tulajdonában álló, 18 épületet magába foglaló együttesét, annak értékeit, látnivalóit hivatott bemutatni mind a zarándoklati, mind pedig a turisztikai indíttatásból érkező látogatók, és a helyiek számára egyaránt. A teljes komplexum megújítása 2025-ben zárul.

A 2023-as időközi megnyitással célunk a felújítás eddig elért eredményeinek bemutatása tematikus túrák segítségével, szorosan együttműködve a Boldog Gizella Főegyházmegyei Gyűjteménnyel. Év végig folyamatosan változó és egyedi tartalmakat ismerhetnek meg az ide látogatók. A hagyományos túrák mellett úgynevezett sisakos túrákon is részt vehetnek, kuriózumokat fedezhetnek fel a színpadok mögé kukucskálva. Madarakat ábrázoló szekciói miatt a veszprémiek körében Madaras Házként emlegetett Biró-Giczey Ház (korábban Szaléziánium) lesz 2023. május 12-től a turisztikai központ otthona, a múzeumnak helyt adó Körmenty Ház mellett. Tekintettel arra, hogy az épületek felújítása még nem fejeződött be, egyelőre részleges akadálymentesítést tudunk biztosítani a speciális igényű látogatók számára.

- ◆ A gyermekes családokra gondolva kedvezményes családi jeggyel készülünk, egyes épületekben baba-mama, illetve játszószooba áll majd rendelkezésre.
 - ◆ A bor- és gasztronómia iránt érdeklődők sem fognak csalódni, hiszen a Körmenty Házban étkezésre is lesz lehetőség, valamint tervezünk borkóstolókat, bemutatókat az Érseki Pincészet történelméről és megújult borcsaládjáról.
 - ◆ A kerékpárral érkezőknek tárolót tudunk biztosítani.
 - ◆ A kutyás látogatók több épület udvarán találnak kutyatartó tálat és kutyapiszok gyűjtő edényzetet.
- A Biró-Giczey Ház és Körmenty Ház udvaraiban tudnak megpihenni kedvencükkel.

Az Érseki Turisztikai Központ szakmai támogatásával május 12-től ismét megnyitja kapuit a veszprémi várnegyed.

Régi, de mégis új

Egy négymanuálos liturgikus- és koncertorgonát építettek a megújult főszékesegyházba Homolya Dávid orgonaszakértő segítségével. A nagyorgonába beépítik az 1908-as Rieger-sípsorokból azokat, amelyek restaurálhatóak, vagy eredeti állapotban fennmaradtak, illetve jó minőségűek és megfelelő hangzásúak. Továbbá restaurálják és felhasználják az eredeti orgonaszekrényt, amelynek kiemelkedő a művészi értéke és tökéletesen illeszkedik a főszékesegyház stílusába. A további bővítményeket is ehhez igazítják anyagában, színében és mintázatában egyaránt.

Az orgona 36 tényleges regisztert tartalmaz, ezt úgynevezett transzmissziókkal, azaz egyes sípsorok több regiszterben történő felhasználásával 50 regiszterre bővíthető. Az új fémsípokat ón és ólom ötvözetéből készítik. Például a legnagyobb belső fémsípokot hengerelt, óntartalmú horganylemezből állítják elő. Az új fasípokat pedig válogatott, kiváló minőségű, légszáraz fenyőből és juharfából alakítják ki.

További érdekesség, hogy a hangolást 440 Hz/18 Celsius fok hőmérséklet-magasságban, egyenletes lebegésű hőfokban végezték a szakemberek. A hangszer összesen 12 tonnát nyom. Az építésére több mint 17 ezer munkaórát fordítottak a szakemberek. Az orgonába 2333 darab sípot helyeztek el, a legnagyobb mérete 5,2 méter, a legkisebb pedig mindössze 3,5 milliméteres.

A hangszer megszólaltatható az orgonakarzatról, valamint egy második, mobil játszóasztal segítségével a főhajóból is. Előbbi a templomi kórus, utóbbi a szentélyben, vagy a főhajóban álló énekkarral, esetleg egy zenekarral való együttműködés, vagy orgonakoncert esetén használható.

A veszprémi Szent Mihály Főszékesegyház új orgonájának építése azon túl, hogy kiemelkedő lehetőségeket tár fel ünnepeink méltó liturgiájának kialakításához, egyben Veszprém városát felhelyezi Magyarország és Európa orgonazenei térképére.

